

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Lögnens Fader

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Lögnens Fader", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Aarhus Universitet, Det Teologiske Fakultet. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1834_536-intro-shoot-idm187.pdf (tilgået 05. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvig: "Om Løgnens Fader"

Først i august 1834 blandede Grundtvig sig i debatten med et indlæg i *Den Nordiske Kirke-Tidende*. Der var da gået mere end et år, siden han sidst havde skrevet om djævelspørgsmålet. Han tog fat, hvor han slap med sine indlæg fra 1833, idet han igen pointerede over for Clausen, at hans hensigt med at blande sig i debatten om dåben udelukkende var at sørge for, at de gammeldags troende kunne beholde deres dåbspagt med forsagelsen og trosbekendelsen – den dåbspagt, som ikke stammede fra skriften, men fra urmenigheden. Grundtvig var egentlig ikke så interesseret i den akademiske diskussion med Clausen om, hvordan man skulle forstå Det nye Testaments tale om Djævelen, og om hvordan denne lære evt. måtte stemme med fornuftig tænkning, for det var ikke et spørgsmål, der vedrørte den overleverede tro, men udelukkende et spørgsmål for videnskabsmænd og "Skriftkloge" (sp. 515). Når nu Clausen havde insisteret på denne diskussion, ville Grundtvig imidlertid påpege, at man i den hidtidige debat havde overset et helt afgørende bibelsted, nemlig Joh 8,44, som efter Grundtvigs mening var det tætteste, man kom på en læresætning om Djævelen i Bibelen. Af Joh 8,44 fremgik det tydeligt, at Jesus tillagde Djævelen samme personlige eksistens som Gud, og Grundtvig hævdede derfor, at Clausen og hans tilhængere var i strid med både Det Nye Testamente og sund tænkning, når de udtalte, at Djævelen ikke var til.

Dernæst påpegede Grundtvig over for Clausen og de øvrige rationalister, at modsætningen mellem godt og ondt ikke alene hørte til i den moralske verden, hvor det onde og synden var noget, mennesket kunne overvinde ved en moralsk indsats. If. Jesu ord i Joh 8,44 var modsætningsparrene 'godt – ondt' og 'sandhed – løgn' ikke bare noget, der eksisterede i menneskets forestilling, men de udsprang af to åndelige bevidstheder: Gud, som er sandhedens fader, og djævelen, som er løgnens fader (sp. 517). Grundtvig insisterede på denne strengt dualistisk verdensopfattelse, hvor tilværelsens modsætninger på ingen måde kunne forenes eller forsones. Der var if. Grundtvig et "svælgende Dyb" mellem sandhed og løgn (sp. 521) og "et dødeligt Fiendskab" (sp. 520) mellem godt og ondt. Altid ville det onde stå det gode imod, og altid ville det onde være en virksom fjende, der skulle bekæmpes.

*I sin argumentation for dualismen benyttede Grundtvig sig her som utallige andre steder af 'modsigelsens grundsætning', dvs. det logiske kontradiktionsprincip, som siger, at man ikke på samme tid kan bekræfte og benægte det samme. Grundtvig hævdede, at denne grundsætning ikke blot var en formel, logisk regel, men "en virkelig Grund-Lov for Tænkningen, udsprunget af Bevidsthedens Natur og Livets Vilkaar" (sp. 521). Han brugte kontradiktionsprincippet til at sige, at de teologer, der ikke formåede at trække en skarp grænse mellem tilværelsens modsætninger, ganske enkelt overtrådte tænkningens grundlov, og han kaldte dem nedsættende for "*Frihaands-Tænkere*" (sp. 521; om Grundtvigs brug af 'modsigelsens grundsætning', se Høirup 1949, især s. 373-375).

Grundtvig tog afstand både fra Clausens bestræbelse på at bevise troen ud fra skriften og fra hans forsøg på at få den til at stemme med fornuften. Det eneste bevis, der efter Grundtvigs mening kunne føres for troens sandhed og dåbspagts fasthed, var menighedens eksistens. Den kristne menighed, som havde stået for at overlevere troen gennem årtusinder, var garant for troens ægthed. Det kunne godt være, at de 'fornuft-troende' kun ville kun tro, hvad der var rimeligt i deres øjne, men, siger Grundtvig på de gammeldags troendes vegne: "vi troe *ikke* paa Gud Fader og Sønnen og den Hellig-Aand med Alt hvad dertil hører, *fordi* vi finde det *rimeligere* end alt Andet der er sagt om Guddommen, *men fordi* vi stole paa Herren, som Guddommelig Hjemmel" (sp. 520).

I Grundtvigs syn på dåbspagten bliver hans dualisme også tydelig. I dåbsritualet står djævelen (løgn) og Gud (sandhed) i modsætning til hinanden, og det var helt afgørende for Grundtvig, at Djævelen og løgneren blev forsaget, før troen på Gud og sandheden kunne bekræftes. Grundtvig insisterede på de kristnes ret til at erklære djævelen "Krig ved Daaben og bekæmpe ham i Livet, som Guds og Menneskets arrige Fiende" (sp. 523). Han fandt det ikke forsvarligt at ignorere Djævelen og spørgsmålet om hans eksistens: "Det gaaer nemlig, efter Naturens Love, med *Djævelen*, som med enhver virksom Fiende, saa han bliver baade farligere og frygteligere jo meer Man stræber at glemme ham, men bliver til Spot, naar Man lærer *Konsten* at overvinde og fordrive ham" (sp. 524).

Der kom ikke nogen direkte reaktioner på Grundtvigs artikel. Djæveldebatten blev afrundet i 1835 med et sidste indlæg mod H.N. Clausen ved Th. W. Oldenburg (1835).